

УДК 338.49: 378

JEL I 25, H 520

DOI: 10.31471/2409-0948-2020-1(21)-164-173

Куценко Віра Іванівна
доктор економічних наук, професор
Заслужений діяч науки і техніки України
головний науковий співробітник відділу
природно-техногенної та екологічної безпеки
Державна установа «Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку Національної академії наук України»
бульв. Тараса Шевченка, 60, м. Київ, 01032, Україна
e-mail: kutsenkovira@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/000-0003-3102-0744>

Кінаш Ірина Петрівна
доктор економічних наук, професор
професор кафедри менеджменту і адміністрування
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
вул. Карпатська, 15, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна
e-mail: irinakinash@gmail.com
ORCID <https://orcid.org/0000-0002-5391-6560>

НОВА ПАРАДИГМА ОСВІТИ – ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО СПРЯМУВАННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Анотація. Формування якісного соціально-економічного середовища, основною ознакою якого є соціальна спрямованість, це центральний елемент забезпечення якості життя та розвитку сучасної високорозвиненої економіки. У досягненні цього важлива роль відводиться освітній сфері, яка є однією з галузей, що забезпечує відтворення головної продуктивної сили суспільства – людини, працівника, а також сприяє соціалізації економіки. В сучасних умовах діяльність у сфері освіти має обов'язково пов'язуватися з науковою діяльністю, і насамперед, це стосується вищої освітньої ланки. В запропонованій статті, на основі огляду літературних джерел, здійснено узагальнення наукових підходів щодо розкриття ролі освітньої сфери у забезпеченні соціального спрямування розвитку економіки, сформульовано власну позицію щодо розуміння цього процесу. Парадигма розвитку освіти має відповідати потребам економіки знань і вимогам інформаційного суспільства, має сприяти підготовці не лише академічних фахівців, але і конкурентоспроможного професіонала, завдяки поєднанню навчальної та професійної діяльності.

На основі аналізу даних офіційної статистики здійснено ретроспективний огляд процесів розвитку кадрового потенціалу української науки та видатків на освіту в цілому і в тому числі – на вищу освіту. В результаті цього було зроблено висновок про переважання негативних явищ в українській освіті на сучасному етапі її розвитку. Виходячи з цього було сформульовано положення про необхідність формування нової парадигми розвитку освіти та обґрунтоване концептуальне бачення цього положення. В подальшому, у розвиток ідеї про вироблення нової парадигми освіти для нашої країни, окреслено чинники, що впливають на розвиток освітньої галузі та освітнього рівня населення, які, в свою чергу, сприяють формуванню економіки знань та соціалізації економіки. Висвітлюються основні проблеми розвитку освіти в Україні, зумовлені низькою якістю освітніх послуг, які надаються населенню й роботодавцям. У цьому

зв'язку виокремлено певні соціальні ризики та рівні соціальної безпеки. Сформульовані авторські підходи до підвищення якості освіти та підготовки кадрів, прискорення соціалізації економіки, формування економіки знань на інноваційній основі, що матиме важливе суспільне значення.

Ключові слова: освітня сфера, нова парадигма освіти, соціально-економічний розвиток, модернізація, інновація, соціалізація, кадровий потенціал.

Kinash Iryna Petrivna
Doctor of Economics, professor
Professor of the Department of Management and Administration
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas
Karpatska St. 15, Ivano-Frankivsk, 76019, Ukraine
e-mail: irinakinash@gmail.com

Kutsenko Vira Ivanivna
Doctor of Economic Sciences, professor,
Honored Scientist of Ukraine
Chief Researcher of Department of Natural-Technogenic and Environmental Safety
Public Institution «Institute of Environmental Economics
and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine»
blvd. Tarasa Shevchenka, 60, Kyiv, 01032, Ukraine
e-mail: kutsenkovira@gmail.com

**A NEW EDUCATIONAL PARADIGM AS AN IMPORTANT FACTOR OF
SOCIAL DIRECTION OF ECONOMIC DEVELOPMENT**

Abstract.The formation of a high-quality socio-economic environment, the main feature of which is a social orientation, is a central element of the quality of life and development of a modern highly developed economy. In achieving this, an important role is given to the educational sphere, which is one of the branches, which ensures the reproduction of the main productive force of society - a person, a worker, and also contributes to the socialization of the economy. In modern conditions, activities in the field of education must necessarily be associated with scientific activities, and above all, this applies to higher education. In the proposed article, based on a review of literary sources, a generalization of scientific approaches to disclosing the role of the educational sphere in ensuring the social orientation of economic development is carried out, the author's position on understanding this process is formulated. Based on the analysis of official statistics, a retrospective review of the development processes of the human resources potential of Ukrainian science and the education costs in general, including higher education, was carried out. As a result of this, it was concluded that negative phenomena prevail in Ukrainian education at the present stage of its development. Based on this, a provision was formulated on the need to form a new paradigm for the development of education and a conceptual vision of this provision was substantiated. In the future, the idea of developing a new education paradigm for our country, will identify the factors that affect the development of education and the educational level of the population, which, in turn, contribute to the formation of a knowledge economy and socialization of the economy. The main problems of the development of education in Ukraine are highlighted, due to the low quality of educational services provided to the population and employers. In this regard, social risks and social security levels are identified. The author's approaches to improving the quality of education and training, accelerating the socialization of the economy, the formation of a knowledge economy on an innovative basis, which will be of great social importance, are formulated.

Keywords: educational sphere, new paradigm of education, socio-economic development, modernization, innovation, socialization, human potential.

*Людство вступає в новий етап цивілізації,
на якому рушійною силою є цінності, створені знаннями.*
Т. Сакайя

Вступ. Сьогодні суспільство опинилось перед необхідністю змін не тільки вектора цивілізаційного розвитку, але й освітньої парадигми. Освіта перетворюється на одну із найважливіших складових соціально-економічного розвитку, на засіб, якими володіє людство для розв'язання низки глобальних проблем і забезпечення свого існування. Реалізація таких принципів освіти, як: вчитися, щоб знати; вчитися, щоб діяти; вчитися, щоб жити спільно з іншими; вчитися, щоб вижити, є особливо актуальним на сучасному етапі розвитку економіки.

У відповідності з даними щорічної доповіді ООН «Реальне багатство народів і шляхи розвитку людини» соціальну ситуацію у світі відображає чотири Індeksi розвитку людства: надзвичайно високий; високий; середній; низький. Не дивлячись на те, що Україна має низькі показники за Індексом якості життя – система охорони здоров'я не відповідає вимогам Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) і не забезпечує конституційне право українця щодо рівного доступу до якісного й безпечного медичного обслуговування населення, наша країна в цілому віднесена до країн з високим Індексом розвитку людства. Це досягнуто завдяки високому показнику освітньої сфери, зокрема тривалості навчання – понад 11 років. До речі, найвищий показник характерний для Норвегії, складає 12,6 років, що підтверджує важливу роль освіти в забезпеченні соціально-економічного розвитку країни, високого та якісного рівня життя.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню у вищезазначеному аспекті освітньої сфери приділяють велику увагу і науковці і практики. Вагомий внесок у розробку питань теорії і практики забезпечення соціалізації економіки внесли дослідження. Дослідженню у вищезазначеному аспекті освітньої сфери приділяють велику увагу і науковці і практики. Вагомий внесок у розробку питань теорії і практики забезпечення соціалізації економіки внесли дослідження Гаращук О., Куценко В. [1], Головня О. Кінаш І. [2], Захарчин Г., Любомудрова Н. [3], Давидюк О. [4], Євтушенко Г. [5], Шутаєва Е. [6], Перехейда О. [7], Геєць В. [8], Савіщенко В. [9], Діденко О. [10] та багато інших.

Висвітлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявність великої кількості праць, залишається недостатньо висвітлені підходи щодо розробки освітньої парадигми, спрямованої на посилення соціалізації економіки.

Мета статті. Основною ціллю нашого дослідження є визначення підходів щодо розробки освітньої парадигми, спрямованої на посилення соціалізації економіки. В нашому дослідженні увага зосереджена на забезпеченні якості освіти, у тому числі завдяки її модернізації, а також посиленні її впливу на формування та розвиток соціальних аспектів економіки.

Висвітлення основного матеріалу. Світова практика підтверджує важливу роль освіти в соціально-економічному розвитку країни. Вона є одним із соціальних інститутів, покликаних взяти на себе функції економічної соціалізації населення у процесі здійснення реформування. Скажімо, у розвинених країнах світу збільшення національного доходу визначається приростом знань, що забезпечується освітньою діяльністю. Американські фахівці обчислили величину валового внутрішнього продукту, вироблену працівниками з різними за тривалістю навчального періоду освітніми рівнями, а саме: 10,5; 12,5 і 14 років навчання. Виявлено, що саме третя група працівників забезпечує виробництво більше половини валового внутрішнього продукту.

За нашими дослідженнями працівники різних сфер економічної діяльності з вищою освітою III-IV рівнів акредитації забезпечують у 4 рази більше податкових надходжень до бюджету держави, ніж ті, що такої підготовки не мають [1]. Адже використання

високоосвічених працівників активізує модернізацію виробництва, збагачує економічний потенціал країни [3].

Проте освітній рівень населення, зокрема у віці 25 років і старші ще є недостатнім (табл. 1).

Таблиця 1

Освітній рівень населення України у 2019 році, %

Показник	Всього населення	у тому числі, яке проживає			
		у міських поселеннях			у сільській місцевості
		у великих містах	у малих містах	всього	
Частка населення у віці 25 років і старші, яке має рівень освіти не нижче першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (базова вища)	29,9	45,3	29,1	38,5	13,6
Середня тривалість навчання осіб віком 25 років і старші, роки	12,4	13,3	12,5	13,0	11,3

Джерело: [4, с. 50]

Магістерський рівень вищої освіти має значно нижчий показник. А саме останній, як свідчить практика, суттєво впливає на зростання соціально-економічних показників, зокрема на інноваційній основі. В Україні, на жаль, ще є низьким рівень інновацій, що впроваджуються у виробництво. Практично всі показники, що характеризують інноваційну діяльність в нашій країні, останнім часом різко знизились (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка основних показників розвитку кадрового потенціалу сфери науки та інновацій України, осіб

Показник	2017	2018	2017-2018, +, -
Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок	94214	88128	-6146
у тому числі:			
- дослідники	59392	57630	-1762
- техніки	9144	8553	-591
- допоміжний персонал	25738	21945	-3893
з них мають вищу освіту:	81738	76455	-5283
- доктори наук	6942	7043	+101
- доктори філософії (кандидати наук)	19219	18806	-413
- магістри (спеціалісти)	46612	43293	-3319
- бакалаври (молодші бакалаври, молодші спеціалісти)	9010	7315	-1695
- інші рівні освіти	12491	11673	-818

Джерело: [5, с. 441]

Як видно із таблиці 2, практично для всіх показників характерною є тенденція до зменшення осіб, зайнятих виконанням наукових досліджень і розробок, що не могло не позначитись негативно на інноваційній діяльності країни в цілому [6].

Однією з причин цього є недофінансування освітньо-наукової сфери. Як стверджує Лісабонська стратегія Європейського Союзу, на науку мають виділяти 3% валового

внутрішнього продукту. Цього показника, до речі, вже досягли США, Японія, Ізраїль. В Україні він практично кратно менший. Недофінансовується й освітня сфера. Спостерігається тенденція зменшення частки загальних видатків на освіту в цілому і вищої, зокрема (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка видатків зведеного бюджету на освіту, у % до загальних видатків

Рік	на освіту в цілому	на вищу освіту
2000	14,7	4,7
2005	18,1	5,7
2010	21,1	6,6
2015	16,8	4,6
2016	15,5	4,2
2017	16,8	3,7
2000-2017, +, -	+2,1	-1,0

Джерело: [7, с. 11]

Як видно із таблиці 3, в цілому частка видатків у загальних видатках у зазначений період (2000-2017 рр.) дещо зросла, то на вищу освіту – суттєво зменшилась.

Тому вкрай важливою і необхідною є розробка нової парадигми освіти, яка б передбачала і зростання ресурсів для її забезпечення. Нова парадигма розвитку освіти перш за все пов'язана з її переведенням на інноваційний шлях розвитку, що передбачає створення нових знань за рахунок: інтеграція освіти та науки; впровадження знань безпосередньо у виробництво [8]. Ця нова парадигма розвитку освіти має відповідати потребам економіки знань і вимогам інформаційного суспільства, має сприяти підготовці не лише академічних фахівців, але і конкурентоспроможного професіонала, завдяки поєднанню навчальної та професійної діяльності.

В українській системі освіти інноватика, комп'ютеризація навчального процесу впроваджується вкрай повільно. Комп'ютеризація – це не лише закупка та поставка комп'ютерів у навчальні заклади, а це також коли вся система освіти працює у комп'ютерному режимі. Проте для вітчизняної системи освіти комп'ютери ще залишаються досить дорогими і на них, як правило, не вистачає коштів. А звідси й низька якість освіти в Україні. Тому й не дивно, що за рівнем використання сучасних освітніх технологій Україна значно відстає від розвинених країн, де Інтернет практично доступний кожному жителю.

Процеси формування нової парадигми освіти в нашій країні мають спрямовуватись на підвищення якості освіти та підготовки кадрів. З цією метою у кожному навчальному закладі необхідно створити умови для успішного поєднання освітнього процесу й наукової діяльності, для постійного підвищення освітнього й професійного рівня працюючих. Нова парадигма освіти має передбачувати не лише накопичення нових знань та інформації, а й постійне її оновлення, постійний пошук нової, потрібної інформації і підготовки учнів, студентів, слухачів до самоосвіти, тобто до неперервної освіти. В цих умовах викладач вищого навчального закладу поступово набуває функції консультанта, дослідника, керівника певного навчального проекту [9].

Запровадження нових технологій у виробничий процес потребує не лише освіти, а й інші сфери діяльності, інтенсифікація виробництва товарів і послуг. Реалізація ж цього практично неможлива без підготовки та використання фахівців. З масштабами підготовки останніх пов'язане високотехнологічне виробництво, економічні структурні зрушення.

Розвиток освіти в умовах, з одного боку, масштабного старіння знань, а з іншого підвищення їх якості, досить актуальним є пошук чинників сприяння останньому. Важливим інструментом забезпечення високої якості знань є кластеризація, тобто просторове об'єднання різних структур, які досягли значної за світовими мірками

конкурентоспроможності під час взаємного змагання, здатних в автономному режимі підтримувати та розширювати свої переваги, діяльність яких спрямована на створення кінцевого продукту [10]. В зазначеному кластері структуроутворюючою складовою є освітні заклади, що укладають угоду з базовими підприємствами на підготовку фахівців, найбільш пристосованих до ринкових відносин.

Нова парадигма освітньої діяльності передбачає необхідність створення реальних умов для модернізації мережі закладів освіти, яка б забезпечувала підготовку кадрів з урахуванням потреб не лише роботодавців, але й інтересів абітурієнтів. Це передбачає постійне оновлення теоретичних і практичних фахових знань. Експерти підтверджують, що теоретичні знання мають щороку оновлюватись не менше ніж на 5%, а практичні – на 20%. Цьому має сприяти:

- модернізація інфраструктури навчальних закладів;
- диверсифікація напрямів спеціалізації підготовки кадрів, здатних працювати в нових господарських структурах;
- оптимізація мережі закладів освіти, що дозволить подолати невідповідність між пропозицією і потребою у відповідних фахівцях на ринку праці [11].

Водночас вищезазначена нова парадигма освіти передбачає збереження фундаментальності освіти з одночасною переорієнтацією закладів освіти на прикладні аспекти навчання, на формування та розвиток інноваційної економіки. Успішному досягненню цього має сприяти:

- успішна співпраця всіх суб'єктів, освіти, науки, виробництва;
- забезпечення максимально сприятливих умов для інтелектуального, морального, духовного й фізичного розвитку;
- стимулювання творчої діяльності тих, хто навчається;
- розроблення, апробація та впровадження варіативної складової змісту освіти, педагогічних технологій розвитку обдарованих дітей;
- формування інтелектуального потенціалу кожної особистості, спрямованого на творче самовираження, утвердження здорового способу життя;
- вдосконалення системи управління освітньою сферою.

Якісна освіта в контексті нової парадигми освітньої діяльності:

- це співвідношення між цілями і результатами навчання;
- це міра досягнення мети при тому, що цілі задані операційно і прогнозовані в зоні потенційного розвитку учня, студента, слухача;
- це комплексний показник, що синтезує всі етапи становлення особистості, умови та результати навчально-виховного процесу;
- це критерій ефективності діяльності освітнього закладу, відповідності реально досягнутих результатів нормативним вимогам, соціальним і особистісним сподіванням;
- це сукупність суттєвих властивостей освіти, що відповідають сучасним вимогам педагогічної теорії, практики та задоволення особистих потреб кожної людини, суспільства та держави ;
- це постійна орієнтація закладів освіти на задоволення замовника освітніми послугами;
- це забезпечення навчального процесу на рівні європейських стандартів;
- це задоволення фінансово-господарських потреб відповідно до чинних нормативів [12].

Якість освітньої підготовки випускників закладів вищої освіти – це перш за все їх компетентність і спроможність задовольняти вимоги ринку праці. Аналіз стану освітньої сфери наразі надає підставу стверджувати, що в Україні спостерігається тенденція до погіршення якості їти, не в повній мірі реалізується принцип «освіта через усе життя», а заклади вищої освіти ще не стали новатором, вища освіта характеризується надлишковою мережею закладів і навчальних напрямів. Кращі світові системи вищої освіти мають їх у 5

разів менше. Кожен другий абітурієнт мріє отримати диплом не бакалавра, а магістра. В українському суспільстві має місце недостатнє визнання освітнього рівня бакалавра.

Нинішній стан освітньої сфери, зокрема її якісних параметрів, як свідчать дані соціологічних обстежень, не задовольняє ні суспільство в цілому, ні роботодавців. Якість освіти у значній мірі залежить від:

- стану модернізації змісту, форм і методів управлінської діяльності керівника навчального закладу;
- створення комфортних умов для навчання та виховання в кожному закладі освіти;
- реалізація індивідуальних можливостей тих, хто навчається;
- активності впровадження освітнього менеджменту, тобто комплексу організаційних форм, цілеспрямованих впливів керівника навчального закладу, громадськості на діяльність закладу та способів управління взаємодією освітніми процесами, до яких належить навчально-виховний, навчально-пізнавальний та самоосвітній.

Керівник будь-якого навчального закладу має бути менеджером, створювати сприятливе освітнє середовище для динамічної взаємодії процесів і розвитку в тих, хто навчається, готовності до змін у сучасних умовах життєдіяльності, до творення майбутнього. Фахівець майбутнього у відповідності зі здійснюваною модернізацією підготовки кадрів, має:

- бути освіченим, ініціативним, комунікабельним, володіти навиками ділового спілкування та володіти іноземними мовами;
- легко адаптуватись до змін, швидко освоювати нове обладнання;
- бути здатним аналізувати та оцінювати складні ситуації;
- володіти інформаційними технологіями, постійно підвищувати свою кваліфікацію тощо.

Отже, нова парадигма освіти передбачає необхідність:

- формування єдиної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів різних професійно-освітніх рівнів;
- моделювання та формування інтегративного відкритого інформаційно-комунікаційного середовища для забезпечення ефективної взаємодії з освітніми закладами в частині освітньої, виховної, наукової та інноваційної діяльності;
- інтеграції освіти та науки за рахунок використання результатів наукових досліджень у навчальному процесі, встановлення тісних зв'язків з організаціями, працюючими в реальному секторі економіки;
- здійснення всіма підрозділами освітнього комплексу спільної інноваційної, видавничої, спортивно-оздоровчої, культурно-масової, рекламної та іншої діяльності;
- створення умов, сприятливих для залучення додаткових ресурсів із загально-бюджетних джерел, реінвестованих в освітній процес;
- формування сучасної лабораторної та експериментальної бази підготовки та перепідготовки кадрів усіх рівнів;
- розширення компетенцій тих, хто навчається, і тих, хто навчає;
- розвиток зовнішніх, у тому числі міжнародних зв'язків;
- створення соціальної інфраструктури, яка відповідає сучасним вимогам, що пред'являються до якості життя;
- створення багаторівневих і багатопрофільних освітніх центрів, які продукують знання, що виступають критерієм життя населення, продукують інновації, забезпечують конкурентоспроможність країни, відіграють роль основного чинника сучасного виробництва [13].

Суттєвий вплив на підвищення якості освіти має створення інноваційно-активних, науково-освітніх комплексів, що може забезпечуватись шляхом:

- формування системи безперервної освіти та науки, що має включати заклади освіти всіх рівнів і відповідні наукові установи;

- утворення спільних освітніх і наукових закладів, центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації;
- зміцнення матеріально-технічної інфраструктури, кадрового забезпечення освітнього комплексу завдяки фінансуванню із загальнодержавного та регіональних бюджетів, створення консультаційних центрів із надання кадрових послуг на базі соціальних освітніх закладів і центрів оцінки персоналу;
- передбачення в переліку інноваційно-інвестиційних проектів на загальнодержавному та регіональному рівнях розробки програм кадрового забезпечення тощо.

Тому формування висококваліфікованої робочої сили з високим рівнем освіти та професійної підготовки залишається одним із головних завдань сучасного періоду розвитку освітньої діяльності. Наразі, з одного боку, країні потрібні фахівці, що володіють високим рівнем практичної підготовки, здатні брати активну участь у виробничих процесах, а з іншого – має місце відтік висококваліфікованих фахівців в інші сфери економічної діяльності, зокрема за кордон, а також у сферу бізнесу.

Разом із тим, слід зазначити, що розвитку освіти в Україні ще недостатньо уваги приділяється з боку бізнесу, зокрема стосовно:

- участі останнього в оновленні навчального обладнання;
- активного розвитку системи договірних відносин бізнесу і вищих навчальних закладів;
- участі бізнесу в стипендіальній підтримці потенційних працівників;
- шефства бізнесових структур над закладами освіти, що сприяє випускнику навчального закладу досягнути удосконалення власних аналітичних здібностей, посилити здатність досягати бажаних результатів, оволодіти такими якостями як стресостійкість та комунікабельність [14].

Такі фахівці сприяють розвитку науково-технічного прогресу та успішному використанню науково-технічних досягнень, хоча експерти вважають, що в Україні наразі якість трудового потенціалу не відповідає вимогам інноваційної економіки. Водночас на виробництві нерідко можна зустріти ситуацію, коли, з одного боку, панує примітивізм, а з іншого незатребуваність кваліфікованих кадрів. У цих умовах кожен заклад освіти свою навчально-виховну діяльність має максимально направити на розвиток індивідуальних здібностей учнів та на їх реалізацію; на забезпечення диференціації навчально-виховного процесу, що передбачає варіативність змісту, форм і методів навчання й виховання; на формування освітнього простору, що включає як мережу навчальних закладів, так і види їх діяльності. Останнє полягає в досягненні максимально можливого скорочення розриву між реальним виробництвом, виробничими технологіями й освітою, що забезпечує підготовку кадрів для економіки та інших сфер діяльності; в безперервності та фундаменталізації освіти; в забезпеченні гнучкості та взаємозв'язку підготовки кадрів із реструктуризацією та подальшим розвитком економіки [15].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Нова парадигма розвитку освітньої сфери передбачає перш за все підвищення якості освіти, виховання у здобувачів вищої освіти новаторських здібностей шляхом модернізації освітньої галузі, постійного оновлення освітніх навчальних програм, яке має бути зорієнтоване на динамізм процесів в усіх сферах економічної діяльності, що направлені на забезпечення інноваційного характеру цієї сфери. Україна має активніше впроваджувати європейські стандарти освіти. Тріада «мобільність, привабливість, працевлаштування» залишається вкрай важливим завданням для української системи освіти, реалізація якого є неможливим без:

- постійного науково-дослідницької та інноваційної діяльності у вищих навчальних закладах;
- посилення інтеграції освіти та науки;
- забезпечення пріоритетного розвитку наукових досліджень, інноваційних розробок, орієнтованих на становлення економіки та суспільства, які базуються на знаннях.

А також без здійснення моніторингу потреби в кадрах шляхом:

- аналізу стану і перспектив соціально-економічного розвитку з метою виявлення тенденцій у відповідних потребах;
- дослідження стану ринку праці та вимог роботодавців щодо знань, умінь і навичок працівників;
- реальної оцінки власних ресурсів і можливостей для того щоб прийняти рішення щодо введення нових видів навчальної діяльності та професій;
- перегляду навчальних планів і програм за участю роботодавців, враховуючи їх вимоги до якості підготовки кадрів.

Усе це, на наш погляд, сприятиме підвищенню освітньо-професійної кваліфікації працівників, ефективності та соціальній спрямованості розвитку економіки й зростанню добробуту та безпеки населення.

Література

1. Гаращук О.В., Куценко В.І. Якісна освіта – інструментарій сталого розвитку (питання теорії та практики) / Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». Київ, 2019. 141 с.
2. Головня О., Кінаш І. Особливості побудови моделі соціально орієнтованої національної економіки *Економіка природокористування і сталий розвиток*. 2020. №7(26). С. 49-55.
3. Грабовська І.Б. Інноваційний розвиток підприємства на засадах управління креативністю персоналу. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. №2. Том 2. С. 192-197.
4. Соціально-демографічні характеристики домогосподарств України у 2019 році (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України). Статистичний збірник / Державна служба статистики України. Київ, 2019. 88 с.
5. Статистичний щорічник України за 2018 рік / Державна служба статистики України. Житомир: ТОВ «БУК-ДРУК», 2019. 482 с.
6. Гаращук О.В., Куценко В.І. Якісна освіта – об'єднуюча сила української держави. Київ: Видавництво Європейського університету, 2020. 303 с.
7. Вища освіта у 2017 році. Статистичний збірник / Державна служба статистики України. Київ, 2018. 298 с.
8. Захарчин Г.М., Любомудрова Н.П. Розвиток креативності персоналу на засадах інноваційної культури. *Економіка і суспільство*. Випуск # 14. 2018. С. 361-365. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/14_ukr/49.pdf
9. Давидюк О. Соціальна безпека: проблеми теоретичного аналізу та побудови системи показників. Міністерство соціальної політики України, Центр перспективних досліджень, 2006. URL: http://cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=art
10. Куценко В.І., Євтушенко Г.І. Кластеризація як передумова посилення зв'язку освіти з бізнесом у контексті сталого розвитку. *Нові інформаційні технології управління бізнесом* : збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 14 лют. 2019 р.). Київ: Спілка автоматизаторів бізнесу, 2019. С. 182-189.
11. Шутаева Е.Н. Социализация экономики как одна из ключевых составляющих мировой экономической трансформации. *Ученые записки ТНУ им. В.И. Вернадского. Серия «Экономика и управление»*. 2014. Том 26. №1. С. 186-194.
12. Перехейда О. Управління якістю освіти. *Директор*. 2009. №1. С.78-79.
13. Геєць В. Характер перехідних процесів до економік знань. *Економіка України*. 2004. №4. С. 4-14.
14. Савіщенко В. Інвестиції в освіту та науку України: проблеми теорії та практики. *Національний юридичний журнал*. 2016. №1-2 (17). С. 62-67.
15. Діденко О. Забезпечення якості професійної підготовки кваліфікованих робітників у ринкових умовах. *Професійно-технічна освіта*. 2014. №4. С. 9-12.

References

1. Garashchuk, O.V., Kutsenko, V.I. (2019). Yakisna osvita – instrumentariy staloho rozvytku (pytannya teorii ta praktyky). Kyiv [in Ukrainian].
2. Holovnia O., Kinash I. (2020). Osoblyvosti pobudovy modeli sotsialno oriientovanoi natsionalnoi ekonomiky. *Ekonomika pryrodokorystuvannia i stalyy rozvytok - Economics of nature management and sustainable development*. 7(26), 49-55 [in Ukrainian].
3. Grabovs'ka, I.V. (2017). Innovatsiyni rozvytok pidpriemstva na zasadakh upravlinnia kreatyvniosti personalu. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Ekonomichni nauky, no. 2, vol.2, 192-197* [in Ukrainian].
4. Sotsial'no-demohrafichni kharakterystyky domohospodarstv Ukrayiny u 2019 rotsi (za danymy vybirkovoho obstezhennya umov zhyttya domohospodarstv Ukrayiny). Statystychnyy zbirnyk (2019). Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny [in Ukrainian].
5. Statystychnyy shchorichnyk Ukrayiny za 2018 rik (2019). Zhytomyr: TOV «BUK-DRUK» [in Ukrainian].
6. Garashchuk, O.V., Kutsenko, V.I. (2020). Yakisna osvita – ob'yednuyuucha syla ukrayins'koyi derzhavy. Kyiv: Vydavnytstvo Yevropeys'kohou universytetu [in Ukrainian].
7. Vyshcha osvita u 2017 rotsi. Statystychnyy zbirnyk (2018). Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny [in Ukrainian].
8. Zakharchyn, G.M., Lyubomudrova, N.P. (2018). Rozvytok kreatyvniosti personalu na zasadakh korporatyvnoi kultury. *Ekonomika i suspil'stvo*, issue # 14, 361-365. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/14_ukr/49.pdf [in Ukrainian].
9. Davydyur, O. (2006). Sotsial'na bezpeka: problemy teoretychnoho analizu ta pobudovy systemy pokaznykiv Ministry of Social Policy of Ukraine, Center for Policy Studies. URL: http://cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=art [in Ukrainian].
10. Kutsenko, V.I., Yevtushenko, H.I. (2019). Klasterizatsiya yak peredumova posylennya zv'yazku osvity z biznesom u konteksti staloho rozvytku. *Novi informatsiyni tekhnolohiyi upravlinnya biznesom : zbirnyk tez II Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (Kyiv, 14 liut. 2019 r.) – New information technologies of business management: collection of abstracts of the II All-Ukrainian scientific-practical conference*. Kyiv: Spilka avtomatyzatoriv biznesu, 182-189 [in Ukrainian].
11. Shutayeva, Ye.N. (2014). Sotsializatsiya ekonomiki kak odna iz klyuchevykh sostavlyayushchikh mirovoy ekonomicheskoy transformatsii. *Uchenyye zapiski TNU im. V.I. Vernadskogo. Seriya «Ekonomika i upravleniye»*. Vol. 31, 1, 186-194 [in Russian].
12. Perekheyda, O. (2009). Upravlinnya yakisty osvity. *Dyrector*. 1, 78-79 [in Ukrainian].
13. Heyets, V. (2004). Kharakter perekhidnykh protsesiv do ekonomik znan'. *Ekonomika Ukrayiny – Economy of Ukraine*, 4, 4-14 [in Ukrainian].
14. Savishchenko, V. (2016). Investytsiyi v osvitu ta nauku Ukrayiny: problemy teorii ta praktyky. *Natsional'nyy yurydychnyy zhurnal – National Legal Journal*, 1-2 (17), 62-67 [in Ukrainian].
15. Didenko, O. (2014). Zabezpechennya yakosti profesiynoyi pidhotovky kvalifikovanykh robitnykiv u rynkovykh umovakh. *Profesiyno-tekhnichna osvita*, 4, 9-12 [in Ukrainian].